

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-Neretvanska županija/kanton
OPĆINA PROZOR-RAMA
Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije

Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel./fax.: +387 36 771 912; 771 342; e-mail: razvoj@prozor-rama.org

**INFORMACIJA O STANJU, GOSPODARENJU I
ZAŠTITI ŠUMA NA PODRUČJU OPĆINE
PROZOR-RAMA ZA 2015. GODINU**

Prozor – Rama, Travanj 2016.

1. UVOD

Zakonodavni okvir oblasti šumarstva se regulira Zakona o šumama Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 20/02, 29/03 i 37/04. Presudom Ustavnog suda u studenom 2009. godine prestao se primjenjivati navedeni federalni Zakon o šumama. Vlada Federacije BiH je do kraja 2009. godine, kao prijelazno rješenje, donijela Uredbu o šumama koja se primjenjivala do 06. prosinca 2011. godine, kada se Presudom Ustavnog suda prestala primjenjivati. U Parlamentu Federacije BiH u tijeku je procedura usvajanja novog Zakona o šumama. Potrebno je napomenuti da je devet županija donijelo svoje propise za oblast šumarstva a da HNŽ/K nema nikakav zakon.

2. Opći podaci o šumarstvu u F BiH i HNŽ

Pokrivenost šumama i šumska zemljišta u Federaciji Bosne i Hercegovine se prostiru na površini od oko 1.523.702 ha, od čega su u državnom vlasništvu oko 1.246.702 ha ili 82%, a u privatnom vlasništvu i vlasništvu drugih pravnih osoba oko 277.000 ha ili 18%. Za državne šume izrađene su šumskogospodarske osnove za sva područja, osim za šumsko gospodarska područja Hercegovačko-neretvanske županije. Kada su u pitanju privatne šume nisu izrađene šumskogospodarske osnove u Unsko-sanskoj, Hercegovačko-neretvanskoj, Zapadnohercegovačkoj i Herceg Bosanskoj županiji. Izrada šumskogospodarskih osnova za državne šume je obveza šumskogospodarskih društava, a za privatne šume nadležnih županijskih ministarstava.

U Hercegovačko neretvanskoj županiji (po sadašnjim granicama) do 1990. godine šume i šumsko zemljište bilo je organizirano u dva (2) šumsko gospodarska područja (ŠGP): ŠGP „Srednje - Neretvansko“ i ŠGP „ Konjičko“, te područje šuma na kršu. Federalni izvori spominju još dva manja šumsko gospodarska područja na prostoru općine Konjic, nastala vjerojatno entitetskim razgraničenjima.

Na osnovu zakonskih odredbi u svim županijama, osim u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, osnovana su šumsko gospodarska društva (ŠGD), koja su u administrativnim granicama županije u potpunosti preuzela gospodarenje državnim šumama.

Iako je Skupština Hercegovačko – neretvanske županije 21.06.2005. godine osnovala Šumsko gospodarsko društvo „Šume Hercegovačko – Neretvanske“ d.o.o. Mostar, ovo društvo nije u potpunosti stavljeno u funkciju.

Postojeća šumsko gospodarska društva u Hercegovačko – neretvanskoj županiji

Na području Hercegovačko neretvanske županije djeluju 5 gospodarskih društava kojima je osnovna djelatnost gospodarenje šumama: (1) J.P. "Šume Herceg Bosne" Mostar; (2) Šumarstvo „Srednje-neretvansko“ Mostar; (3) Šumarstvo „Prenj“ Konjic; (4) Šumarstvo „Zelengora“ Ljuta, te novoosnovano ŠGD „Šume Hercegovačko-Neretvanske“ d.o.o. Mostar. Ova poduzeća nastavila su gospodariti državnim šumama, pa se tako na području cijele HNŽ od 2002 vrši gospodarenje šumama (uključujući i sječu šuma) u suprotnosti sa odredbama pozitivnih zakonskih propisa koji reguliraju ovu oblast.

Na temelju članka 31.Uredbe o šumama (Službene novine Federacije broj: 83/09,26/10 i 38/10), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je Ugovorom o prijenosu poslova gospodarenja državnim šumama i šumskim zemljištima u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, prenijelo sva prava gospodarenja državnim šuma i šumskih zemljišta u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, na J.P. Šumsko gospodarsko društvo „Šume Hercegovačko-neretvanske“d.o.o. Mostar, kao zakonskog korisnika šuma. Ovaj postupak je osporen i od ostalih šumsko gospodarskih društava i od općina na čijem području postoje šume. I pored toga, šumsko gospodarska društva u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, koja nemaju zakonsko uporište za gospodarenje šumama, cijelo vrijeme neometano vrše sječu šuma.

Stanje nelegalne i neregulirane sječe šume jeste i na području općine Prozor – Rama.

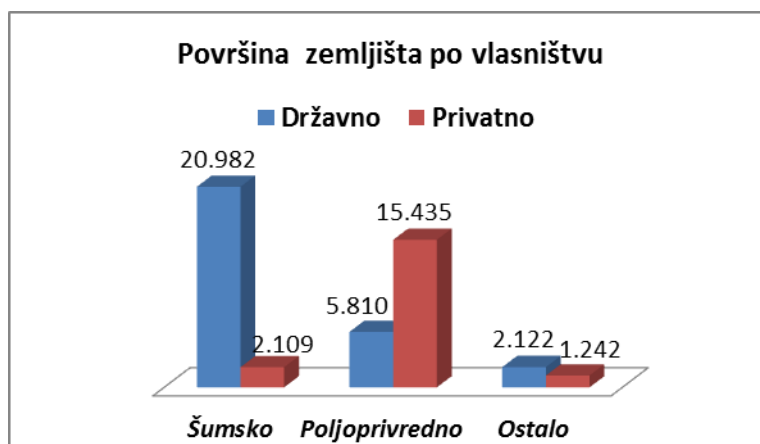
3. Šumski fond i šumsko zemljište općine Prozor-Rama

Općina Prozor-Rama raspolaže sa oko 47,7 tisuća hektara ukupnih površina i spada među tri najveće općine u HNŽ-u. Šume i šumsko zemljište na području općine Prozor - Rama prostiru se na površini 23.091,00 ha, od čega su u državnom vlasništvu 20.982,00 ha ili 91%, a u privatnom vlasništvu 2.109,00 ha ili 9%. Visoke šume u privatnom vlasništvu su dosta usitnjene po podacima iz katastra. Ima ih samo 10,50 %, dok je postotak izdanačkih šuma u ukupnoj površini jako visok.

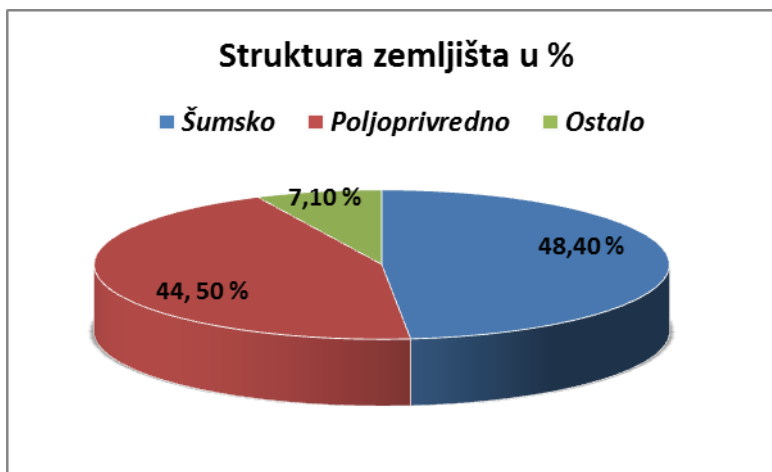
Ukupne zemljišne površine u Općini Prozor-Rama po vlasništvu i načinima korištenja u ha.

Prostor	Šumsko	Poljoprivredno	Ostalo	Sveukupno
Državno	20.982	5.810	2.122	28.914
Privatno	2.109	15.435	1.242	18.786
Ukupno	23.091	21.245	3.364	47.700
Struktura u %	48,40	44,50	7,10	100.00

Izvor: Katastar općine Prozor-Rama

Grafikon ; Površina zemljišta po vlasništvu

Grafikon ; Struktura zemljišta

3.1. Kategorije zemljišta šumskih površina

Zona šumske vegetacije površinski je najrasprostranjenija zona i zahvaća 23.091,00 ha ili 48,40 % ukupne površine Općine. Od osam kategorija koje se, na temelju usvojene metodike izdvajaju na terenu, na površinama pod šumskom vegetacijom u Općini Prozor-Rama izdvojene su ukupno tri i to kategorije od V do VII. Iako je područje Općine po svojoj potencijalnoj prirodnoj vegetaciji –šumsko područje, mnogobrijni čimbenici uvjetovali su da se danas kao poljoprivredne površine (oranice, livade, pašnjaci) koriste znatno veće površine nego što to dozvoljavaju uvjeti staništa.

To posebno vrijedi za jugoistočni dio Općine u kojem se kao potencijalna prirodna vegetacija javljaju lišćarske šume, u prvom redu šume hrasta – kitnjaka (*Quercus petraea*), cera (*Quercus cerris*), sladuna (*Quercus farnetto*), medunca (*Quercus pubesceus*) i termofilnih lišćara: kukrika (*Carpinus orientalis*), crnog graba (*Ostrya carpinifolia*), crnog jasena (*Fraxinus ornus*) i običnog graba (*Carpinus betulus*). U sjeverozapadnom dijelu Općine, na oko 1.000 m n.v. u kojem je mješovita šuma bukve, jele i smrče (*Abieti- Fagetum illyricum*) na njega se u nižim nadmorskim visinama veže podpojas čiste brdske šume bukove oko 500 m n.v. (*Fagetum montanum illyricum*). Na najvišim vrhovima preko 1.000 m n.v. planine Raduše i Vran nalaze se šume klekovine bora (*Pinetum mughi*). Površine pod ovim šumama su smanjene, a prekomjernom sječom i drugim načinima iskorištavanja degradirane su te u današnjem stanju predstavljaju potencijalnu opasnost u smislu očuvanja zemljišta (od erozije) i hidrologije u slivu Rame. Sječom treba provoditi sukladno nagibu i jačini erozije koji su ovdje glavni ograničavajući čimbenici, pri čemu je održavanje-povećanje stupnja skolpa upravo proporcionalno stupnju nagiba i stupnju erozije zemljišta.

4. Zaštita šuma na području općine Prozor – Rama

Integralna zaštita šumskih ekosistema podrazumijeva primjenu svih raspoloživih metoda i sredstava koji mogu pružiti odgovarajuću zaštitu u određenim objektima od štetnog uticaja svih abiotičkih i biotičkih faktora a koji se primjenjuju istovremeno ili sukcesivno. Ona ujedno predstavlja i shvatanje odnosa čovjeka prema šumi, razumijevanje složenosti šumskih

ekosistema i interakcijskog djelovanja njegovih gradivnih elemenata, pri čemu uklanjanje jednog štetnog agensa može da uzrokuje druge negativne pojave. Ugroženost šuma i šumskog zemljišta na području općine Prozor-Rama je rezultat mogućih različitih aktivnosti kao što su: šumski požari, biljne bolesti i štetočine, neplanska i nezakonita sječa šuma, eksploatacija mineralnih resursa, klizišta, štete od ekološki incidenata i zbrinjavanja otpada te od kontaminacije minama.

Zaštitu šuma na području naše Općine, provodi Uprava za šume pri Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ putem čuvarske službe.

Prema podacima Policijske postaje Prozor-Rama za 2015 godinu prijavljeno je 38 šumski krađa za što su poduzete odgovarajuće zakonske aktivnosti i mjere. Uspredbom sa brojem šumski krađa u 2014. godini, koji je bilo 35, možemo konstatirati da su u porastu.

5. Štete na šumama

- Štete od požara: Nad šumama u općini Prozor – Rama u izvještajnom periodu štete od požara nisu zabilježene tako da iz ovih razloga nije došlo do uništavanja šuma. Tijekom izvještajnog perioda dolazilo je do šumskog požara na manjim područjima, ali nije zabilježena značajnija šteta.
- Štete neodgovarajućim zbrinjavanjem otpada: Zbrinjavanje otpada nije stavljeno u potpunu kontrolu i nedovoljno se vodi briga o zbrinjavanju svih vrsta ulja i zauljenog otpada (filteri, hidraulična crijeva, zauljene krpe, ambalaža i ambalaža od boja). Donošenjem nove odluke o Komunalnom redu općine u kojoj je predviđeno upošljavanje komunalnih redara, temeljem čega su uposlana dva djelatnika početkom 2016 godine, smatramo da će se poboljšati i ovo stanje kao i ukupno odlaganje kućnog i drugog otpada
- Štete od ekoloških incidenata: navedenih šteta nije bilo.
- Štete od divljači, gusjenica, glodavaca: navedenih šteta u izvještajnom periodu nije bilo. Pojava štetnika golobrista stručnog naziva Zlatokraj, koji je bio prisutan od 2012 godine, naglo se proširio 2013. godine i nastavio postojati i u 2014. godini, u proteklom periodu značajno je smanjena, prirodnim putem došlo je do nestanka-uginuća, tako da u 2015 godini nije bilo navedeni gusjenica.
- Štete od biljnih bolesti: Navedenih šteta nije bilo.
- Štete od sušenja šume: Navedene štete nisu zabilježene.

6. Smjernice budućeg gospodarenja šumama na području općine Prozor - Rama

Šume predstavljaju specifično prirodno bogatstvo čije se značenje ne može izraziti samo u gospodarskoj, nego još i više u ekološkoj i socijalnoj vrijednosti. Gospodariti tim resursom velika je obveza prema društvu u cjelini, a to znači racionalno koristiti njene proizvodne mogućnosti, ali uz istovremeno i njenu obnovu.

Redovna i potpuna realizacija planova gospodarenja šumama a posebno realizacija plana sječa ima značajan uticaj na kvalitet i stanje šumskog fonda.

Općina Prozor-Rama za 2015. godinu ni jednom šumsko gospodarskom društvu nije davala mišljenje ili suglasnosti na Plan gospodarenja šumama, jer ne postoje zakonski propisi temeljem kojega bi se davalo.

Temeljni akt gospodarenja šumom treba biti šumsko gospodarska osnova. Godišnje gospodarenje šumama temelji se na Godišnjim planovima gospodarenja a obzirom ne postoji Zakon o šumama na razini Federacije niti HNŽ ne donose se ni planovi, te je nepoznato i tko gospodari.

Temeljni zadatak u gospodarenju šumama je uzgajanje šuma, to jest izbor vrste, načina i vremena rada u šumskom ekosustavu, koji će omogućiti da isti daje maksimalnu proizvodnju, stabilnost, a time i samoobnovljivost. Obnova sastojina obavlja se šumskim vrstama drveća koje su na tom staništu autohtone ili udomaćene. Važno je naglasiti da se ne smije prirodna sastojina posjeći, a da prije toga nije obnovljena.

Na temelju proizvodnih mogućnosti i stvarnog stanja sastojina utvrđuje se etat, to jest ona drvena masa koja se iz šume može posjeći, a da se ne naruši potrajnost gospodarenja šumama. Etat se razvrstava na etat glavnog sječa šume koja je zrela i predviđena za obnovu i mlađe sastojine u kojima se vrši njega proredom. Sve navedeno izostaje i šume su prepuštene goloj sječi i uništavanju.

7. Šumskouzgojni radovi

Biološka obnova državnih šuma se financira iz prihoda koji korisnici državnih šuma ostvare prodajom šumskih drvnih proizvoda, prodajom ostalih proizvoda šume kao i iz drugih izvora. Važno je napomenuti da se biološka obnova državnih šuma u periodu do 2009. godine financirala prije svega iz sredstava jednostavne reprodukcije šuma koja su se po tada važećem Zakonu o šumama izdvajala u iznosu 10 od 15% od prihoda ostvarenog od prodaje šumskih drvnih proizvoda i ostalih proizvoda šume. Također u tom periodu biološka obnova šuma se financirala i sredstvima koja su se na osnovu članka 60. tada važećeg Zakonu o šumama (sredstva za proširenu biološku reprodukciju šuma i dr.) izdvajala i uplaćivala u Proračun Federacije BiH (20%) i Proračun Županije (80%). Zbog nepostojanja zakona na razini F BiH i na razini HNŽ, ne primjenjuje se ni biološka obnova šuma na području HNŽ-a ni na području ove općine. Generalni zaključak provedene analize realizacije šumskoprivrednih osnova jeste da se veliki dio onoga što se uzme od šume, a što se u toku uređajnog perioda mora vratiti šumi, nažalost ipak ne vraća. Ovo je u direktnoj suprotnosti sa načelima održivog gospodarenja šumom i šumskim zemljištem ali i svojevrsni alarm za inspeksijske i druge organe nadzora.

Uvažavajući sve negativne efekte ekonomske krize kao i niz otežavajućih okolnosti poslovanja u cijelom poslijeratnom periodu, ipak se mora konstatirati da je ovakav trend ulaganja u biološku obnovu državnih šuma neprihvatljiv. U narednom periodu se i dalje mora nastaviti sa inzistiranjem da šumsko gospodarska društva povećavaju iznose sredstava za uzgojne zahvate i da se sredstva namjenski prikupljena u proračun Federacije BiH i županije troše u ovu svrhu u maksimalnom iznosu.

Šume su jedini prirodni samoobnovljivi resurs i uz svoje općekorisne funkcije zaslužuju brigu cijele zajednice. Gospodarenje šuma se mora temeljiti na načelima šumarske znanosti i zakonskim propisima. Obnova šuma mora se vršiti na zakonitostima prirodne obnove i pošumljavanja. Pošumljavanje autohtonih sastojina treba se obaviti planski i površinama koje se zbog poremećene strukture sastojine i ekoloških uvjeta ne mogu prirodno pomladiti. Prirodne šume su najstabilnije, najotpornije na negativne vanjske čimbenike, proizvode najveću i najkvalitetniju drvenu masu te kompleksno utječu na zaštitu okoliša. Sanacija oštećenih sastojina te uzgojni radovi njege, čišćenja, prorjede i zaštite moraju se provoditi stručno i na vrijeme.

Cjelokupno šumsko zemljište potrebno je urediti na način :

- sanacijom i izgradnjom protivpožarnih šumskih puteva,
- obnova i zasađivanjem kvalitetnih vrsta drvnih sortimenata,
- vršenjem eksploatacije ispod tekućeg prirasta šuma;

Radi poboljšanja uvjeta za razvoj šumarstva neophodno je razvijati i druge funkcije šuma :

- turističko rekreativne,
- gospodarske – vezane za sporedne šumske proizvode,
- zaštitne.

U cilju kvalitetnijeg i efikasnijeg rada na saniranju i unapređenju stanja šume, potrebno je poduzimati niz mjera. Potrebno je izraditi program dugoročnog razvoja šumarstva u kome bi se definirale neke nove kategorije vezane za funkciju šume, kao što su biodiverzitet, socijalna funkcija šume, očuvanje ekosustavnog lanca, zatim podizanje mlađih kultura, zaštita zemljišta od propadanja (degradacije šuma, elementarne nepogode, biljnih bolesti i požari) te ekološka funkcija šume.

Donošenje kvalitetnog zakonskog rješenja osnovni je preduvjet da se stanje u šumama popravi i unaprijedi.

POMOĆNIK NAČELNIKA
Josip Juričić, dipl.oec.